

ปีที่ 35 ฉบับที่ 12632 วันพุธที่ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2555 หน้า 20

ทางออก 'เกษตรกรไทย'

เอาตัวรอดในกระแส

'เออีซี'

ดร.ปาริต์ ประเสริฐกุล

มาตรฐานเดียวกันของภูมิภาคคือ สามารถใช้วัตถุดิบจากประเทศที่มีต้นทุนต่ำ หรือย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศที่มีทรัพยากรพร้อมกว่า เพื่อผลิตและส่งออกไปยังอาเซียนและประเทศที่สาม ในส่วนของโอกาสทางการค้าซึ่งเกิดจากการขยายการส่งออกไปยังตลาดอาเซียนที่มีประชากรรวมกันถึง 580 ล้านคน

แต่สิ่งที่ไม่ควรมองข้าม คือ สินค้าเกษตรกรรมไทยจะมีคู่แข่งทางการค้ามากขึ้น เกิดการเคลื่อนย้ายทุนและแรงงานฝีมืออย่างเสรีจากการยกเลิกภาษีนำเข้าเป็น 0 เปอร์เซนต์ อาจเกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงานฝีมือ (Skilled labor) ไปยังประเทศที่มีค่าตอบแทนสูงกว่าในกลุ่ม 7 อาเซียน คือ ราชอาณาจักร, พม่า, สปป.ลาว, กัมพูชา, บังกลาเทศ, เวียดนาม และไทย

ส่วนผลกระทบคือสินค้าเกษตรกรรมอย่าง "ข้าว" ที่ไทยสามารถผลิตได้ในปริมาณมาก ทว่าเวียดนามสามารถผลิตในปริมาณที่เท่ากันด้วยต้นทุนที่ต่ำกว่า เนื่องจากผลผลิตต่อไร่สูง ระบบชลประทานมีประสิทธิภาพปลูกได้หลายครั้งใน 1 ปี ต่างกับไทยที่ปลูกข้าวได้ปีละ 2 ครั้ง, ส่วน "ข้าวโพดและถั่วเหลือง" ตอนนี้ไทยผลิตได้ไม่เพียงพอความต้องการบริโภคในประเทศ จึงมีการนำเข้า หากต้องนำเข้าข้าวโพดระยะยาว เกษตรกรอาจต้องเปลี่ยนพืชที่ปลูกหรือเปลี่ยนอาชีพไปเลย

"ปาล์มน้ำมัน" มาเลเซียผลิตได้มากเป็นอันดับ 1 ของโลก แต่สินค้าจากไทยยังขายได้เพราะได้มาตรฐานคือ ไร้โซ น้ำมันใส ทว่าต้นทุนสูง และสายพันธุ์ที่ปลูกในประเทศมาเลเซียดีกว่า "กาแฟ"

จากข้อมูลการส่งออกสินค้าเกษตรและอาหารในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2548-2552) พบว่าในภาพรวม ไทยส่งออกไปยังกลุ่มประเทศอาเซียนมีมูลค่าระหว่าง 113,006 ถึง 187,171 ล้านบาท โดยมีอัตราการเติบโตเฉลี่ย 11.6 เปอร์เซ็นต์ต่อปี โดยสินค้าที่มีมูลค่าการส่งออกสูงสุด 5 อันดับแรก คือ ยางพารา, น้ำตาล, ข้าว, ขอส, เครื่องปรุงและเครื่องดื่ม ส่วนสินค้าที่มีการนำเข้ามากที่สุด 4 อันดับแรก คือ ปลาและสัตว์น้ำ, นม, ขอส และเครื่องปรุง, ไขมัน และน้ำมันจากพืช/สัตว์ โดยมีอัตราการนำเข้าซึ่งมีมูลค่าระหว่าง 33,564 ถึง 44,766 ล้านบาท มีอัตราการเติบโตเฉลี่ย 6.6 เปอร์เซ็นต์ต่อปี

จึงถือว่า ประเทศไทยยังได้เปรียบดุลการค้ากลุ่มสินค้าเกษตรและอาหารกับกลุ่มประเทศอาเซียนค่อนข้างมาก และมีแนวโน้มที่ดี

สินค้าที่จะ "ได้ประโยชน์" สูงสุด คือ อาหารปรุงแต่ง, ข้าวโพด, ผลไม้, แป้งมัน, และน้ำตาลทราย ส่วนสินค้าที่จะ "ได้รับผลกระทบ" ได้แก่ กาแฟ, น้ำมันปาล์ม, ข้าว และมะพร้าว

ดร.ปาริต์ ประเสริฐกุล อาจารย์ประจำคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต นักวิชาการที่ศึกษาด้านเกษตรกรรมไทยมานาน กล่าวไว้ว่า ภาคเกษตรกรรมมีการเปิดเสรีทางการค้า (เอฟทีเอ) มาตั้งแต่ปี พ.ศ.2553 ส่วนการเข้าสู่เออีซีหรือประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนั้น ได้กำหนดระยะเวลาการลดอัตราภาษีนำเข้าสินค้าเกษตรกรรมเป็น 0 เปอร์เซ็นต์ ของประเทศสมาชิกไว้ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกมี 6 ประเทศ ได้แก่ ฟิลิปปินส์, มาเลเซีย, อินโดนีเซีย, สิงคโปร์, บรูไน และไทย ลดภาษีนำเข้าสินค้าเกษตรเป็น 0 เปอร์เซ็นต์ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2553 ส่วนอีก 4 คือ "ซีแอลเอ็มวี" กัมพูชา, ลาว, พม่า และเวียดนาม จะลดภาษีนำเข้าสินค้าเกษตรเป็น 0 เปอร์เซ็นต์ ในปี 2558 เนื่องจากเป็นประเทศกำลังพัฒนา

ดังนั้น ปี พ.ศ.2558 ค่าแพนงาซีของสินค้าเกษตรของกลุ่มประเทศอาเซียนจะลดลงเป็นศูนย์ ทว่าการยกเลิกค่าแพนงาซีและอุปสรรคทางการค้าหลังรวมกลุ่มเออีซี นำมาซึ่ง "โอกาสและภัยคุกคาม"

ดร.ปาริต์เตือนว่า ประโยชน์ที่ไทยจะได้รับเกิดจากการใช้

1. หากเกษตรกรยังคงพึ่งพาสารเคมี มีแนวโน้มว่าจะไม่มีตลาดรองรับสินค้าขึ้นเป็นเนื้อแท้ และไม่อาจแข่งขันกับสินค้าปลอดสารพิษได้

2. ระบบชลประทานที่ไม่ได้มาตรฐานก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ภาคเกษตรกรรมไทยไม่สามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ เป็นปัญหาภัยกับเกษตรกรรายย่อยอย่างมาก

3. ภัยปลอดสารพิษเป็นทางเลือกที่ดีสุดทางหนึ่งของเกษตรกรที่ต้องการอยู่รอดบนเวทีโลก รั้งถึงเวตาล้อม

(ต่อด้านหลัง)

ยังต้องมีการนำเข้า เนื่องจากปลูกได้ไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้บริโภคในประเทศ ต้องแข่งขันกับเวียดนาม บราซิล และอินโดนีเซีย, “มันสำปะหลัง” มีข้อได้เปรียบอยู่ที่ประเทศไทยปลูกได้ดี ปลูกได้จำนวนมาก กระทั่งสามารถส่งออกได้มากเป็นอันดับ 1 ของโลก, “มะพร้าว” แข่งขันกับอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ และ “ชา” ที่แข่งกับอินเดียและอินโดนีเซีย

จึงต้องมีการเตรียมพร้อม ใช้นโยบายทั้งเชิงรับและเชิงรุก

ดร.ภารดี เสนอมาตรการเชิงรับและเชิงรุกเพื่อเตรียมพร้อมสู่เออีซี มาตรการ

เชิงรับ คือ “การป้องกัน” บริหารจัดการระบบนำเข้าที่ดี เพราะไม่อาจนำเข้าสินค้าทุกอย่างได้ ต้องมีการขออนุญาตและจดทะเบียน มีการรับรองพืชปลอดสารพิษตกค้าง ปลอดภัยเอ็มโอ มีใบรับรองแหล่งกำเนิดสินค้า ฯลฯ และ “การปราบปราม” ผ่านการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง เช่นกรณีการลักลอบนำเข้าสินค้าเกษตรอย่างผิดกฎหมาย

ส่วนมาตรการเชิงรับ มี 3 ประการ คือ “การปรับโครงสร้างการผลิต” สินค้าไทยอาจไม่สามารถสู้กับคู่แข่งได้ ต้องมีการปรับไปสู่การผลิตใหม่ โดยรัฐต้องช่วยผ่านการวิจัยและพัฒนาอย่างจริงจัง แล้วถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่เกษตรกร พร้อมทั้งตั้งกองทุนปรับโครงสร้างการผลิตเพื่อสนับสนุนเกษตรกรไทยให้เปลี่ยนสู่วิถีการผลิตใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ

สองคือ “การปรับตัวของสินค้าเกษตร” ได้แก่ การเพิ่มผลผลิตต่อไร่โดยเพิ่มประสิทธิภาพของการปรับปรุงพันธุ์พืช พัฒนาระบบชลประทาน รวมถึงการแปรรูปวัตถุดิบขั้นต้น เพื่อสร้างมูลค่าแก่ผลิตภัณฑ์ ปรับเปลี่ยนภาพลักษณ์ของสินค้าให้ต้องตาผู้บริโภค รวมทั้งพัฒนาคุณภาพของสินค้าให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค และสาม “การลงทุนต่างประเทศ” นักธุรกิจไทยอาจลงทุนในชาติอาเซียน ที่มีค่าแรงถูกกว่าหรือทรัพยากรพร้อมกว่า เช่น ลงทุนปลูกถั่วเหลืองที่ประเทศ สปป.ลาวตอนบน หรือเวียดนาม ซึ่งสภาพอากาศเหมาะสมกว่า

“ศักยภาพของไทย คือ มีข้อได้เปรียบด้านวัตถุดิบที่มีคุณภาพและปริมาณ, ต้นทุนแรงงานถูกกว่าสิงคโปร์และมาเลเซีย และการส่งออกอาหารของไทยมีคุณภาพและได้มาตรฐาน ซึ่งกรมพัฒนาสินค้าเกษตรต้องให้การสนับสนุนเต็มที่”

“เช่น พัฒนาพันธุ์พืชให้ก้าวหน้า ยกตัวอย่าง ‘ยางพารา’ ซึ่งมาเลเซียพัฒนาสายพันธุ์ให้สามารถกรีดยางตอนรุ่งสางได้ ชาวสวนยางจะได้ไม่ต้องตื่นมากรีดตอนเช้ามืด รวมทั้งการแปรรูปสินค้าเพื่อเพิ่มมูลค่าด้วย” ดร.ภารดีกล่าว

และทิ้งท้ายว่า “หากทรัพยากรมนุษย์ของเราด้อยคุณภาพ ก็ไม่สามารถแข่งขันในตลาดโลกได้”

กฤตยา เชื้อมวราศาสตร์